

ARAŞTIRMA

Dahiliye Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi: Kırsal Bölge Örneği

Determination of the Attitudes of Nurses Working in Internal Clinics for Evidence Based Nursing: Rural Region Example

Buket Daştan¹, Sevilay Hintistan²

¹ Öğr. Gör. Bayburt Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yaşlı Bakımı Programı, Bayburt, TÜRKİYE

² Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Trabzon, TÜRKİYE

Geliş tarihi/ Date of receipt: 21/09/2018 **Kabul tarihi/ Date of acceptance:** 10/12/2018

© Ordu University Faculty of Health Sciences, Department of Nursing, Turkey, 2018

ÖZET

Amaç: Kanıta dayalı sağlık hizmeti yaklaşımı, klinik karar verme sürecinde oldukça önemlidir. Bakım sürecinde hemşire tarafından alınan her karar, mevcut en iyi kanıtlara, klinik deneyimlere ve hasta tercihlerine dayanmalıdır. Bu araştırmanın amacı dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesidir.

Yöntem: Tanımlayıcı tipteki bu çalışma, Ocak 2018- Şubat 2018 tarihleri arasında Bayburt Devlet Hastanesi dahiliye kliniklerinde çalışan 64 hemşire ile gerçekleştirildi. Araştırmanın verileri “Hemşire Bilgi Formu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği” (KDHYTÖ) ile toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma, one way anova ve t testi kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan hemşirelerin %79.7’si kadın, %42.2’si 25 yaş altında, %54.7’si lisans mezunu ve %53.1’i bekarıdır. Hemşirelerin %56.3’ünün mesleki yayınları takip ettiği, %62.5’inin bilimsel toplantılara katıldığı ve %57.8’inin mezuniyet sonrası araştırma yaptığı saptandı. Hemşirelerin KDHYTÖ toplam puan ortalaması 57.35±9.45’dir ve KDHYTÖ alt boyut puan ortalaması ise kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentileri 27.26±4.66; kanıta dayalı uygulama niyeti 14.81±3.04 ve kanıta dayalı hemşirelikle ilgili duyguları 15.28 ±3.59 olarak belirlendi.

Sonuç: Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları orta düzeydedir ve geliştirilmeye gereksinimi vardır.

Anahtar Sözcükler: Hemşire, kanıta dayalı hemşirelik, tutum.

ABSTRACT

Objective: Evidence-based healthcare approach is very important in clinical decision making. Each decision taken by the nurse in the care process should be based on the best available evidence, clinical experience and patient preferences. The aim of this study is to determine the attitudes of nurses working in internal clinics towards evidence based nursing.

Method: This descriptive study was carried out with 64 nurses working in the internal units of Bayburt State Hospital between January 2018 and February 2018. The data of the study were collected by the “Nurse Information Form” and the “Attitude Scale for Evidence-Based Nursing” (ASEBN). Number, percentage, mean and Standard deviation were used to evaluate the data.

Results: The nurses participating in the study, 79.7% were women, 42.2% were under the age of 25, 54.7% were undergraduates and 53.1% were single. It was determined that 56.3% of the nurses followed professional publications, 62.5% of the attended scientific meetings, and 57.8% of the nurses conducted post-graduation research. The average score for the ASEBN was 57.35±9.45. The “beliefs and expectations for the evidence-based nursing” subscale mean score was 27.26±4.66; the “evidence-based application intention” subscale mean score was 14.81±3.04, and the “Feelings Related to evidence-based Nursing” subscale mean score was 15.28 ±3.59.

Conclusion: The attitudes of nurses working in internal medicine clinics towards evidence-based nursing are moderate and need to be improved.

Key words: Nurse, evidence based nursing, attitude.

Sorumlu yazar/Corresponding Author:

Öğr. Gör. Buket DAŞTAN

Bayburt Üniversitesi Genç Osman Mah. 21 Şubat Cad. 21/G

Dede Korkut Külliyesi 69000 Bayburt, Türkiye

e-posta: bdaştan@ bayburt.edu.tr

Bu çalışma, 25-27 Kasım 2018 tarihleri arasında yapılan 1. Uluslararası İç Hastalıkları Hemşireliği Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Atıf/Citation: Daştan B, Hintistan S. (2018). Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi: Kırsal bölge örneği. Ordu University Journal of Nursing Studies, 1(1),1-9.

Giriş

Sağlık hizmetleri 21. yüzyıla girdiğinde, hasta merkezli bakım kararları verilirken sağlık profesyonellerinin kanıt kullanması beklenen bir uygulama haline dönüşmüştür. Kanıta dayalı tıp, klinik kararlar vermek için klinik uzmanlık ve hasta değerleriyle en iyi araştırma kanıtlarının entegrasyonudur (Keeley ve ark., 2016). Kanıta Dayalı Uygulama (KDU) ise sağlık çalışanlarının güncel kalmasına, hastanın gereksinim ve tercihlerini de göz önünde bulundurarak etkili klinik kararlar alınmasına yardımcı olan bir süreçtir (Ashktorab ve ark., 2015). Son yıllarda sağlık hizmetlerini mükemmelliğe teşvik etmede önemli bir unsur olarak değerlendirilen KDU'nun klinik uygulamalarda, geleneksel uygulamalara göre hasta sonuçlarını iyileştirdiği çalışma sonuçları ile desteklenmiştir (Brown ve ark., 2010; Melnyk ve ark., 2000; Coopey ve ark., 2006). Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Tıp Enstitüsü 2003 tarihli raporunda, KDU'nun sağlık hizmetlerinin kalitesinin sürdürülmesinde önemli bir unsur olduğunu vurgulamıştır (Ammouri ve ark., 2014).

Literatürde KDU ile kaynakların daha verimli kullanıldığı, hasta bakımının iyileştirildiği, maliyetlerin ve hastanede kalış süresinin azaltıldığı, hasta memnuniyetinin arttığı, gereksiz ve etkisiz uygulamaların ortadan kaldırıldığı belirtilmektedir (Ammouri ve ark., 2014; Pérez-Campos ve ark., 2014; Melnyk ve ark., 2005). Sağlık hizmeti sağlayıcılarının en büyük grubu olan ve sağlık hizmetlerinin teşvik edilmesi ve daha iyi hizmet verilmesinde önemli bir role sahip olan hemşireler bilimsel kanıtlara dayalı olarak yetkin, güvenli ve verimli bir bakım sağlamakla yükümlüdür (Khammarnia ve ark., 2015; Pérez-Campos ve ark., 2014). Kanıta dayalı hemşirelik; “hasta tercihlerini, hemşirelerin klinik uzmanlıklarını ve mevcut en iyi ve geçerli kanıtları kullanarak problem çözme süreci” olarak tanımlanmaktadır (Stevens, 2013). Son yıllardaki sağlık politikalarındaki değişimlerde, hemşirelerin KDU'da uluslararası işbirliği yapmasını giderek daha fazla vurgulamış ve bunun sonucunda temel olarak hemşireliğe

odaklanan ilk ve en büyük KDU kurumu olan Joanna Briggs 1996 yılında kurulmuştur (Zhou ve ark., 2016). Heater ve arkadaşları, kanıta dayalı hemşirelik uygulamalarının geleneksel uygulamalarla karşılaştırıldığında, hasta bakımını geliştirdiğini ortaya koymuştur. Ayrıca, hemşireler klinik karar verme sürecine giderek daha fazla dahil olduklarından, etkili ve doğru kararlar verebilmek için en iyi kanıtları kullanmaları önem kazanmaktadır (Majid ve ark., 2011). ABD Tıp Enstitüsü de, sağlık hizmetlerini iyileştiren, personel verimliliğini artıran KDU'nun aynı zamanda hemşirelik disiplininin mesleki gelişiminde katkıda bulunduğunu belirtmektedir (Pérez-Campos ve ark., 2014).

Türkiye’de KDU’ya yönelik çalışmalar son yıllarda ivme kazanmasına rağmen, kanıta dayalı hemşirelik ve araştırma kullanım literatürü, hemşirelikte araştırma ile uygulama arasındaki uçurumun devam ettiğini vurgulamaktadır (Özdemir ve Akdemir, 2009; Özsoy ve Ardahan, 2006). Bu amaçla KDU konusunda yapılan çalışmalar, en iyi uygulama kanıtının üretilmiş olmasının tek başına uygulamaların değiştirilmesi için yeterli olmadığını göstermektedir. Çok karmaşık boyutları olan bu sorunun önemli nedenlerinden biri uygulayıcıların tutum ve algılarıdır (Ayhan ve ark., 2015).

Namdar ve arkadaşlarına (2008) göre tutum; hedeflere ulaşmak için insan davranışlarına rehberlik etmede temel bir rol oynar. Bu nedenle KDU'nun kullanımını etkileyen en önemli faktörün hemşirelerin profesyonel tutumlarının olduğu kabul edilmektedir (Zhou ve ark., 2016). Hemşirelerin bilgisini ve tutumunu değiştirmek, KDU'nun kurulmasına yönelik ilk adımdır (Mehrdad ve ark., 2012). Bazı araştırma bulguları da, hemşirelerin tutumunu değiştirmenin ve bilgi düzeyini artırmanın KDU'da ilk adım olduğunu göstermiştir. McCleary ve Brown, Kanada'daki çocuk hastanelerinde çalışan 528 mezun hemşireyle yürüttüğü çalışmada, hemşirelerin KDU konusundaki bilgi ve olumlu tutumlarının KDU sağlık sisteminde uygulanmasına katkıda bulunacağını bildirmiştir (McCleary ve Brown,

2002). Melnyk ve arkadaşları ise araştırma yöntemleri hakkında bilgi edinmenin ve araştırma raporlarını eleştirel bir şekilde değerlendirme becerisine sahip olmanın, araştırma bulgularının uygulanmasını engelleyen engellerin üstesinden gelebileceğini ve böylece sağlık bakım kalitesinin iyileştirilmesine yol açabileceğini belirtmiştir (Melnyk ve ark., 2000). Literatüre bakıldığında hemşirelerin KDU'ya yönelik tutumlarının orta düzeyin üzerinde ve olumlu olarak değerlendirildiği ve hemşirelerin KDU'ya yönelik tutumlarının, bilgi/beceri ve KDU kullanımından daha olumlu olduğu belirtilmektedir (Zhou ve ark., 2016; Ammouri ve ark., 2014; Koehn ve Lehman, 2008; Brown ve ark., 2009).

Dahiliye kliniklerinde yatan hastalar kalp yetmezliği, kanser, kronik obstrüktif akciğer hastalığı ve diyabet gibi kronik hastalığa sahip, yoğun bir tedavi ve bakım sürecine gereksinimi olan, tekrarlı hastaneye yatışlara maruz kalabilen, terminal dönem hastalarıdır. Uzun süreli bakıma gereksinim duyan ve bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğu hasta gruplarına bakım verilen dahiliye kliniklerde KDU'ların kullanımı yaşamsal önem arz etmektedir (Korhan ve ark., 2013). Bu kliniklerde çalışan hemşirelerin hastalığın ilerlemesini ve komplikasyonların ortaya çıkmasını önleyici girişimleri etkin bir şekilde uygulayabilmesi ve hastalara verilen bakımın etkinliğini ve kalitesini artırmada kanıt temelli uygulamaları kullanması gereklidir (Zhou ve ark., 2016). Geniş bir hasta grubuna hizmet veren dahiliye hemşirelerinin kanıta temelli uygulamalarla klinikte; bakımın kalitesini artırması, tıbbi hata olasılığını azaltması, bakımı standardize etmesi, hasta memnuniyetini artırması ve maliyeti azaltması mümkün olabilecektir (Güneş, 2017). Bu nedenle, dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin KDU'ya yönelik tutum, bilgi ve becerilerinin belirlenmesi önemlidir.

Bu çalışmanın amacı, dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kaliteli sağlık hizmeti sunmak için, eleştirel olarak değerlendirilmiş ve bilimsel olarak kanıtlanmış kanıtların kullanımına yönelik tutumlarını belirlemektir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi ve Yeri

Tanımlayıcı nitelikte olan bu çalışma Bayburt ilinde yer alan bir devlet hastanesinde yapıldı.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini ve örneklemi Bayburt ilinde bir devlet hastanesinin dahiliye kliniklerinde çalışan tüm hemşireler (N:72) oluştururken, örneklemi ise ancak araştırmanın yapıldığı tarihler arasında izinli/raporlu olmayan ve araştırmaya katılmayı kabul eden 64 hemşire oluşturdu. Çalışmanın yanıtlanma oranı %88'dir. Araştırmaya dahiliye kliniklerinde (Dahiliye, Kardiyoloji, Nöroloji, Dahiliye Yoğun Bakım, Göğüs, Diyaliz) çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşireler dahil edildi.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Araştırmanın yapıldığı dahiliye kliniğinde 11 hemşire, 21 yatak; göğüs kliniğinde 9 hemşire, 21 yatak; nöroloji kliniğinde 10 hemşire, 21 yatak; kardiyoloji kliniğinde 10 hemşire, 21 yatak; diyaliz kliniğinde 7 hemşire, 21 yatak; dahiliye yoğun bakım ünitesinde 15 hemşire, 10 yatak ve palyatif bakım kliniğinde 10 hemşire, 6 yatak bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, "Hemşire Bilgi Formu" ve "Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği" (KDHYTÖ) kullanılarak toplandı.

Hemşire Bilgi Formu

Bu form, araştırmacılar tarafından literatür taranarak oluşturuldu (Yılmaz ve ark., 2015, Ammouri ve ark., 2014, Zhou ve ark., 2016, Küçüköğlü ve ark., 2017, Ashktorab ve ark., 2015, Khammarnia ve ark., 2015) Formda; hemşirelerin "yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma yılı, çalışma pozisyonu, çalışma şekli, çalıştığı vardiya türü, bakım verilen hasta sayısı, mesleki yayınları takip etme, bilimsel toplantılara katılma ve

“Mezuniyet sonrası araştırma yapmayı” belirlemeye yönelik 12 soru yer aldı.

Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği

Bu ölçek, hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla 2011 yılında İspanyada Ruzafa-Martinez ve arkadaşları tarafından geliştirildi (Ruzafa-Martinez ve ark., 2011). Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Türkiye’de 2015 yılında Ayhan ve arkadaşları (Ayhan ve ark. 2015) tarafından yapıldı. Ölçek, 15 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Maddelerin sekizi olumlu (1, 2, 5, 7, 9, 11, 13 ve 14. maddeler) yedisi olumsuz (3, 4, 6, 8, 10, 12 ve 15. maddeler) ifade içermekte; olumsuz maddeler ters çevrilerek kodlanmaktadır. Beşli likert tipine (1=Hiç katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Biraz katılıyorum, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen katılıyorum) göre hazırlanan ölçekten en düşük 15, en yüksek 75 puan alınmaktadır. Ölçekten yüksek puan alınması kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumun olumlu olduğunu göstermektedir. Ölçeğin toplam Cronbach α güvenilirlik katsayısı

0.90’dır. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.61 olarak hesaplanırken; Yılmaz ve arkadaşları (2018) ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısını 0.89, Arslan ve Çelen (2018) Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısını 0.86 olarak bulmuştur.

Veri Toplama Araçlarının Uygulanması

“Hemşire Bilgi Formu” ve “KDHYTÖ” Ocak 2018-Şubat 2018 tarihleri arasında dahiliye kliniklerinde çalışan ve araştırmaya katılmayı kabul eden hemşirelere araştırmacı tarafından yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak uygulandı. Formlar, hemşirelerin çalıştığı kliniklerde araştırmacı ve hemşirenin uygun olduğu herhangi bir zamanda dolduruldu. Formların doldurulması yaklaşık 15 dakika sürdü.

Verilerin değerlendirilmesi

Araştırma sonucunda elde edilen veriler, SPSS 25.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programında sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma, one way anova ve t testi ile değerlendirildi.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma evrenini ve örneklemini yalnızca Bayburt Devlet Hastanesi dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin oluşturması bu araştırmanın sınırlılığıdır. Bu nedenle bu araştırmanın sonuçları Bayburt Devlet Hastanesi dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelere yöneliktir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar tüm dahiliye hemşireleri için genellenemez.

Bulgular

Araştırma kapsamına alınan dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin %79.7’si kadın, %42.2’si 25 yaş altında, %54.7’si lisans mezunu ve %53.1’i bekarıdır. Hemşirelerin %32.8’i 2-6 yıl arası çalışmakta, %89.1’i servis hemşiresi, %47.2’si 16-08 vardiyasında çalışmakta, %60.9’u kadrolu, %56.3’ü 15 ve altı sayıda hastaya bakım vermekte, %56.3’ü mesleki yayınları takip etmekte, %62.5’i bilimsel toplantılara katılmakta ve %57.8’i mezuniyet sonrası araştırma yapmaktadır (Tablo 1).

Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları incelendiğinde; Hemşirelerin KDHYTÖ toplam puan ortalaması 57.35 ± 9.45 ; kanıta dayalı hemşireliğe yönelik inanç ve beklentiler alt boyut puan ortalaması 27.26 ± 4.66 , kanıta dayalı uygulama niyeti alt boyut puan ortalaması 14.81 ± 3.04 ve kanıta dayalı hemşirelikle ilgili duygular alt boyut puan ortalaması 15.28 ± 3.59 olarak saptandı (Tablo 2).

Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumları

Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre KDHYTÖ toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark saptanmadı (Tablo 3).

Tablo 1. Dahiliye Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin Tanıtıcı Özellikleri (n=64)

Tanıtıcı Özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	51	79.7
Erkek	13	20.3
Yaş		
25 yaş ve ↓	27	42.2
26-35 yaş	25	39.1
36 yaş ve ↑	12	18.7
Eğitim Düzeyi		
Sağlık Meslek Lisesi	13	20.3
Ön Lisans	16	25.0
Lisans	35	54.7
Medeni Durum		
Evli	30	46.9
Bekar	34	53.1
Çalışma Yılı		
1 yıldan ↓	17	26.6
1-6 yıl	21	32.8
7-12 yıl	12	18.8
13-18 yıl	7	10.9
19 yıl ve ↑	7	10.9
Çalışma Pozisyonu		
Servis Hemşire	57	89.1
Sorumlu Hemşire	7	10.9
Çalıştığı Vardiya Türü		
8-16	19	42.7
16-08	25	47.2
08-08/24-08	20	10.1
Çalışma Şekli		
Kadrolu	39	60.9
Sözleşmeli	25	39.1
Bakım Verdiği Hasta Sayısı		
15 ve ↓	36	56.3
16 ve ↑	28	43.7
Mesleki Yayınları Takip Etme		
Evet	36	56.3
Hayır	28	43.8
Bilimsel Toplantılara Katılma		
Evet	40	62.5
Hayır	24	37.5
Mezuniyet Sonrası Araştırma Yapma		
Evet	37	57.8
Hayır	27	42.2

Tablo 2. Dahiliye Kliniklerinde Çalışan Hemşirelerin KDHYTÖ Toplam ve Alt Boyut Puan Ortalamaları (n=64)

KDHYTÖ*	$\bar{X} \pm SS$	Min-Maks
Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik İnanç ve Beklentiler	27.26 ± 4.66	14-35
Kanıta Dayalı Uygulama Niyeti	14.81 ± 3.04	9-20
Kanıta Dayalı Hemşirelikle İlgili Duygular	15.28 ± 3.59	7-20
Toplam KDHYTÖ*	57.35 ± 9.45	43-75

Tartışma

Araştırmamızda hemşirelerin %56.3'ünün mesleki yayınları takip ettiği, %62.5'inin bilimsel toplantılara ve %57.8'inin mezuniyet sonrası araştırmalara katıldığı belirlenmiştir. Bu durum, çalışmanın kırsal bir bölgede yer alan hastanede çalışan hemşirelerle yapılmış olmasına rağmen, hemşirelerin mesleki gelişimde istekli olduklarını düşündürmektedir.

Çalışma grubumuzun %54.7'sinin lisans mezunu olması; Mehrdad ve arkadaşlarının belirttiğine göre Olade (2003) tarafından yapılan bir çalışmada, daha yüksek eğitim seviyelerinin, uygulamada kanıtların kullanılmasına yönelik daha olumlu bir tutumla ilişkili olduğu bilgisini akla getirmiş ve bu durum hemşirelik uygulamalarına dahil edilmek üzere "kanıta dayalı uygulama" için uygun bir fırsat olarak görülmüştür (Mehrdad ve ark., 2012).

Kanıta dayalı uygulamalar, hastaların sorunlarını saptamak ve bu sorunları çözmek için kanıta dayalı bir bakım planlamak, uygulamak ve değerlendirmede hemşirelerin mesleki bilgi ve pratiğini etkileyebilecek bir yaklaşım olarak ivme kazanmıştır (Ashktorab ve ark., 2015). Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin KDU'lara yönelik tutumlarını belirlemek için yapılan bu çalışmada, hemşirelerin tutumlarının ortanın üzerinde ancak istenilen düzeyde olmadığı, olumlu yönde geliştirilmeye gereksinimi olduğu saptandı. Kanıt temelli uygulamaların başlatılmasında, hemşirelerin tutumunun belirlenmesi ve olumlu yönde değiştirilmesinin KDU'nun kurulmasında özellikle önemli olduğu belirtilmektedir (Mehrdad ve ark., 2012).

Tablo 3. Hemşirelerin Tanıtıcı Özelliklerine Göre KDHYTÖ Puan Ortalamaları (n=64)

Tanıtıcı özellikler	KDHYTÖ*	
	$\bar{X} \pm SS$	p
Cinsiyet		
Kadın	57.70 ± 9.10	t=0.516
Erkek	56.00 ± 11.00	p=0.613
Yaş		
25 yaş ve ↓	56.00 ± 9.33	F=0.475 p=0.624
26-35 yaş	8.36 ± 10.38	
36 yaş ve ↑	58.33 ± 7.91	
Eğitim Düzeyi		
Sağlık Meslek Lisesi	55.15 ± 9.09	F=0.892 p=0.415
Ön Lisans	56.06 ± 7.99	
Lisans	58.77 ± 10.17	
Medeni Durum		
Evli	57.00 ± 8.49	t=-0.272
Bekar	7.05 ± 10.34	p=0.786
Çalışma Yılı		
1 yıldan ↓	6.70 ± 10.54	F=0.134 p=0.969
1-6 yıl	58.19 ± 9.28	
7-12 yıl	7.83 ± 10.96	
13-18 yıl	55.42 ± 8.46	
19 yıl ve ↑	57.57 ± 7.32	
Çalışma Pozisyonu		
Servis Hemşire	57.26 ± 9.70	t=-0.277
Sorumlu Hemşire	58.14 ± 7.66	p=0.788
Çalıştığı Vardiya Türü		
8-16	56.73 ± 8.32	F=0.286 p=0.752
16-08	6.76 ± 10.58	
08-08/24-08	58.70 ± 9.30	
Çalışma Şekli		
Kadroolu	58.84 ± 9.05	t=1.563
Sözleşmeli	55.04 ± 9.78	p=0.125
Bakım Verdiği Hasta Sayısı		
15 ve ↓	58.55 ± 9.31	t=1.147
16 ve ↑	55.82 ± 9.57	p=0.256
Mesleki Yayınları Takip Etme		
Evet	57.08 ± 9.60	t=-0.264
Hayır	57.71 ± 9.41	p=0.793
Bilimsel Toplantılara Katılma		
Evet	56.82 ± 9.67	t=-0.588
Hayır	58.25 ± 9.21	p=0.559
Mezuniyet Sonrası Araştırma Yapma		
Evet	56.40 ± 9.52	t=-0.946
Hayır	58.66 ± 9.38	p=0.348

Vorthernms ve arkadaşlarının bir onkoloji polikliniği personelinin KDU'yu kullandığı altı aylık pilot araştırmasında, çalışma verimliliğinin arttığı, fazla mesainin azaldığı, hasta ve hemşire memnuniyetinin arttığı belirlenmiştir (Vorthernms ve ark., 2015). Küçüköğlü ve arkadaşlarının (2017) acil hemşireleri ile yaptığı çalışmada, Yılmaz ve

arkadaşlarının (2018) dahili ve cerrahi kliniklerdeki hemşirelerle yaptığı çalışmada, hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Durmuş ve arkadaşları da (2017) hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını orta düzeyde bulmuş ve hemşirelerin problem çözme becerilerinin kanıta dayalı tutum algılarını etkilediğini belirtmiştir. Yine Koehn ve Lehman'ın (2008) hemşirelerin KDU ile ilgili algı ve tutumlarını inceledikleri çalışma, hemşirelerin tutumlarının orta düzeyde olduğunu saptamıştır. Yapılan çalışmalarda tutum düzeyinin orta seviyede olması hemşirelerin KDU'lar ile ilgili bilgi eksikliği olduğunu, hemşirelerin çoğunlukla rutinde yaptıkları şekilde deneyimlerine dayalı çalışmayı tercih ettiğini düşündürmüştür. Çalışmamızda, hemşirelerin tutumlarında orta düzeyin üzerinde saptanması, hemşirelerin KDU'ya ilişkin bilgi/beceri ve uygulamalarda eksiklikleri olduğu ve desteklenmeye gereksinimleri olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği inanç ve beklentiler alt boyutu, hemşirelerin klinik çalışmalarda kanıta dayalı hemşireliğin yararları ile ilgili inanç ve beklentilerini içermektedir. Çalışmamızda, dahiliye hemşirelerinin KDU'ya yönelik inanç ve beklentilerinin orta seviyenin üstünde olduğu belirlenmiştir. Yılmaz ve arkadaşları (2018) dahili ve cerrahi kliniklerdeki hemşirelerin inanç ve beklentilerini orta düzeyin üstünde, Durmuş ve arkadaşları (2017) ise orta düzeyin altında saptamıştır. Hemşirelerin KDU'ya yönelik inanç ve beklentilerini, motivasyonlarını artırmak ve KDU'yu öğrenme ve uygulama arzusu geliştirmek ve tutumlarını güçlendirmek için odaklanmış girişimlere gereksinim olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda hemşirelerin araştırma yapma ve sonuçlarını kullanma konusunda eğitilmesi ve desteklenmesi, hemşirelikle ilgili yapılan araştırma sonuçlarını yorumlayarak kliniğe aktarılmasını sağlayabilecek hemşirelerin yetiştirilmesi, bilimsel etkinliklere katılabilmesi için hemşirelere daha fazla kurumsal teşvik sağlanması önemli girişimlerdir.

Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği niyet alt boyutu, hemşirelerin KDU'ları yapma davranışları veya niyetleri; algılanan engelleri, iş yükü ve eğitim için ayrılan sürenin kanıta dayalı hemşirelik için kullanılmasını içermektedir.

Çalışmamızda, dahiliye hemşirelerinde niyet alt boyutunun orta düzeyin altında olduğu, aynı şekilde Dikmen ve arkadaşlarının (2018) yaptığı çalışmada da yoğun bakım hemşirelerinin KDY'ya yönelik niyetlerinin ortanın altında olduğu belirlenmiştir. Merih ve arkadaşları (2017) ebe ve hemşirelerin, doğum sonu KDU'ları gerekli görme puanının yüksek, uygulama puanının ise orta düzeyde olduğunu bulmuştur. Çalışmamızda hemşirelerin kanıt temelli davranış ve niyetlerinin orta düzeyin altında olması, hemşirelerin uygulamada algıladıkları engellerden; yetersiz zaman ve yetersiz kaynaklardan kaynaklandığını düşündürmüştür. Hemşirelerin bu tutumlarını olumlu etkilemek için yöneticilerin ve eğitimcilerin KDU ilkelerine bağlı olmaları, kaynak sağlamaları ve bunu hayata geçirmeleri için destekleyici bir ortam yaratmaları gerekliliği bildirilmektedir (Hajbaghery, 2009). Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği duygular alt boyutu; kanıta dayalı hemşireliğe verilen önem düzeyini, kanıta dayalı hemşireliğin klinik uygulamada kullanılmasında sağlanan yararları ve hemşirelerin konuyla ilgili duygularını içermektedir. Çalışmamızda dahiliye hemşirelerinin duygu alt boyutu ortanın üzerindedir.

Yılmaz ve arkadaşları (2018) dahili ve cerrahi hemşirelerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik duygularının düşük olduğunu, Durmuş ve arkadaşları (2017) ise orta düzeyde olduğunu saptamıştır. Bu durum, hemşirelerin KDU'ya neden gereksinim duyduğu ile KDU'nun bakım ve maliyet üzerine olan olumlu etkisi ile ilgili bilgi eksiklikleri olduğunu düşündürmüştür.

Çalışmamızda hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre KDHYTÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Çalışmamızdan

farklı olarak Yılmaz ve arkadaşlarının (2018) 200 hemşire ile yaptığı çalışmada, Durmuş ve arkadaşlarının (2017) 150 hemşire ile, Özdemir ve Akdemir'in (2009) 219 hemşire ile yaptığı çalışmalarda, hemşirelerin yaş, çalışma saatleri, eğitim düzeyleri, çalışma yılları, çalışma pozisyonu gibi değişkenlerle KDHYTÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Çalışmamızda hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre KDHYTÖ toplam ve alt boyut puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamasının nedeni olarak evren ve örneklem sayısının az olması düşünülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma ülkemizde dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin, kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlendiği sınırlı çalışmalardan biri olma niteliğini taşımaktadır. Ancak çalışmamız; evren ve örneklemi oluşturan hemşire sayısının kısıtlılığı göz önüne alınarak dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi ile ilgili veriler sağlamaktadır. Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin, KDU'lara yönelik tutumlarını daha olumlu düzeye çıkaracak düzenlemelere gereksinim duyulmaktadır. Bu anlamda; hemşirelerin araştırma raporlarını anlama ve uygun olarak değerlendirebilme becerilerini geliştirmesi için hizmet içi eğitimler verilmesi, hizmet içi eğitimlerde literatür saatine yer verilmesi ve klinik araştırmaların bu saatler içerisinde anlaşılabilir ifadelerle tanıtılması, kurum yöneticilerinin araştırma yapma ve sonuçlarını kullanma konusunda hemşireleri teşvik etmesi, hemşirelerin bilimsel etkinliklere katılımı için daha fazla kurumsal destek sağlanması önerilebilir.

Teşekkür

Çalışmaya izin veren Bayburt Devlet Hastanesi Başhekimliği'ne ve çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden hemşirelere teşekkür ederiz

Araştırmanın Etik Yönü/ Ethics Committee

Approval: Araştırmanın yapıldığı ilde etik kurul olmaması nedeni ile Bayburt Devlet Hastanesi Başhekimliği'nden yazılı kurum izni (47296147-00-589) alındı. Ayrıca araştırmaya katılan hemşirelerden araştırmanın amaç ve kapsamı açıklanarak sözel onamları alındı.
Hakem/Peer-review: Eksternal hakem değerlendirmesi.

Yazar Katkısı/Author Contributions: B.D.,S.H. Fikir/kavram: B.D.,S.H.; Tasarım: B.D., S.H.; Danışmanlık: S.H.; Veri toplama ve/veya Veri İşleme: B.D.; Analiz ve/veya Yorum: B.D., S.H.; Kaynak tarama: B.D.; Makalenin Yazımı: B.D., S.H.; Eleştirel inceleme: B.D.,S.H.

Çıkar çatışması/Conflict of interest: Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek/Financial Disclosure: Çalışma için herhangi bir finansal destek sağlanmamıştır.

Çalışma Literatüre Ne Kattı?

- Kırsaldaki hemşirelerin mesleki gelişimlerinin desteklenmesi gerektiği,
- Ülkemizde hemşirelik bakımında KDU kullanımının giderek öneminin artması nedeniyle, öncelikle hemşirelerin KDU'ya karşı tutumlarının belirlenmesi ve bunun olumlu yönde geliştirilmesi gerektiği,
- Uzun süreli bakım gereksinimi olan kronik hastalarla çalışan dahiliye hemşirelerinin KDU'ya yönelik tutumlarının belirlenmesi ve geliştirilmesine katkı sağlamıştır.

Kaynaklar

Ammouri AA, Raddaha AA, Dsouza P, Geethakrishnan R, Noronha JA, Obeidat AA, Shakman L. (2014). Evidence-based practice: knowledge, attitudes, practice and perceived barriers among nurses in Oman. *Sultan Qaboos University Medical Journal*, 14(4),537-45.

Arslan FT, Çelen R. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 27(2), 99-106.

Ashktorab T, Pashaeypoor S, Rassouli M, Alavi-Majd H. (2015). Nursing students' competencies in evidence-based practice and its related factors. *Nursing Midwifery Studies*, 23047. Doi: 10.17795/nmsjournal 23047.

Ayhan Y, Kocaman G, Bektaş M. (2015). Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 17(2-3), 21-35.

Brown CE, Wickline MA, Ecoff L, Glaser, D. (2009). Nursing practice, knowledge, attitudes and perceived barriers to evidence-based practice at an academic medical center. *Journal of Advanced Nursing*, 65, 371-81.

Brown CE, Ecoff L, Kim SC, Wickline MA, Rose B, Klimpel K, Glaser D. (2010). Multi-institutional study of barriers to research utilisation and evidence-based practice among hospital nurses. *Journal Clinical Nursing*, 19(13-14), 1944-51.

Coopey M, Nix MP, Clancy CM. (2006). Translating research into evidence-based nursing practice and evaluating effectiveness. *Journal of Nursing Care Quality*, 21(3),195-202.

Dikmen Y, Filiz NY, Tanrıku F, Yılmaz D, Kuzgun H. (2018). Attitudes of intensive care nurses towards evidence-based nursing. *International Journal of Health Sciences and Research*, 8(1), 138-143.

Durmuş M, Gerçek A, Çiftci N. (2017). Sağlık çalışanlarının problem çözme becerilerinin kanıta dayalı tutum algıları üzerindeki etkisi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(52), 648-661.

Emiroğlu ON, Ünlü H, Terzioğlu F, Bulut H. (2005). Hemşirelerin araştırmalara katılma durumları, araştırmaya ilişkin görüşleri ve bilgi gereksinimleri. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 5(1), 64-86.

Güneş Ü. (2017). Hemşirelikte kanıta dayalı uygulama sürecinin adımları. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 9,171-87.

Hajbaghery A. (2009). Evidence-based practice: Iranian nurses' perceptions. *Worldviews Evidence Based Nursing*, 6(2),93-101.

Keeley K, Walker SE, Hankemeier DA, Martin, M, Cappaert TA. (2016). Athletic trainers' beliefs about and implementation of evidence-based practice. *Journal of Athletic Training*, 51(1), 35-46.

Khammarnia M, Mohammadi HM, Amani Z, Rezaeian S, Setoodehzadeh F. (2015). Barriers to implementation of evidence based practice in zahedan teaching hospitals Iran. *Nursing Research and Practice*, 357140. Doi: 10.1155 /2015 /357140.

- Koehn ML, Lehman K. (2008). Nurses' perceptions of evidence-based nursing practice. *Journal of Advanced Nursing*, 62(2), 209–215.
- Korhan EA, Yönt GH, Tokem Y, Karadağ Ö, Sarioğlu E, Yıldız K. (2013). Dahiliye ve cerrahi kliniklerde yatanhastaların bakım bağımlılığı düzeylerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 16 (4), 199-204.
- Küçükkoğlu S, Bükecik T, Aytekin A, Çeleb A. (2017). Acil birimlerde çalışan hemşirelerin adli vakayla ilgili yaklaşımları ve kanıta dayalı uygulamaları. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp ve Adli Bilimler Dergisi*, 14(1),1-8.
- Majid S, Foo S, Luyt B, Zhang X, Theng YL, Chang YK ve ark. (2011). Adopting evidence-based practice in clinical decision making: nurses' perceptions, knowledge, and barriers. *Journal of the Medical Library Association*, 99(3), 229-236.
- McCleary L, Brown GT. (2002). Research utilization among pediatric health professionals. *Nursing and Health Sciences*, 4(4), 163-171.
- Mehrdad N, Joolae S, Joolae A, Bahrani N. (2012). Nursing faculties' knowledge and attitude on evidence-based practice. *Iranian Journal of Nursing Midwifery Research*, 17(7), 506-511.
- Melnyk BM, Fineout-Overholt, E, Stone P, Ackerman M. (2000). Evidence-based practice: the past, the present, and recommendations for the millennium. *Pediatric Nursing*, 26(1),77-80.
- Melnyk BM, Fineout-Overholt E. (2005). *Evidence-Based Practice in Nursing & Healthcare: A guide to best practice* Philadelphia, Pennsylvania, USA: Lippincott Williams & Wilkins; pp. 3–39.
- Merih YD, Potur DC, Esencan TY. (2017). Doğum sonu kliniklerinde çalışan ebe ve hemşireler kanıta dayalı uygulamaların neresinde? *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(4), 8-14.
- Namdar H, Mohammad A, Hossein, E, Sahebi, HM. (2008). Nursing students attitude toward mental illness. *Iranian Journal of Nursing Research*, 3(10-11),15–21.
- Özsoy SA, Ardahan, M. (2006). Hemşirelerin uygulamalarında kullandıkları bilgi kaynaklarının incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 89-101.
- Özdemir L, Akdemir N. (2009). Turkish nurses' utilization of research evidence in clinical practice and influencing factors. *International Nursing Review*, 56, 319-325.
- Pérez-Campos MA, Sánchez-García I, Pancorbo-Hidalgo PL. (2014). Knowledge, attitude and use of evidence-based practice among nurses active on the internet. *Investigación Educacion en Enfermeri*, 32(3),451-60.
- Ruzafa MM, Lopez IL, Madrigal TM. (2011). Attitude towards evidence-based nursing questionnaire: development and psychometric testing in Spanish community nurses. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 17(4),664-70.
- Stevens KR. (2013). The impact of evidence-based practice in nursing and the next big ideas. *The Online Journal of Issues Nursing*, 18(2), 4-14.
- Vortherms J, Spoden B, Wilcken J. (2015). From evidence to practice: developing an outpatient acuity-based staffing model. *Clinical Journal of Oncology Nursing*, 19(3), 332-337.
- Yılmaz D, Düzgün F, Dikmen Y. (2018). Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının incelenmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, DOI: 10.31067/0.2018.91.
- Zhou F, Hao Y, Guo H, Liu H. (2016). Attitude, knowledge, and practice on evidence-based nursing among registered nurses in traditional chinese medicine hospitals: a multiple center cross-sectional survey in China. *Evidence Based Complementary and Alternative Medicine*, 5478086. Doi: 10.1155/2016/5478086